

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott, miljö och hållbar utveckling på idrottsforum.org

Läs mer om idrottens rum och arenor på idrottsforum.org

Läs mer om dansk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org

Miljöfrågorna är ständigt aktuella, framför allt på grund av att miljöhoten inte avtar, snarare tvärtom. Miljö- och hållbarhetstänkandet kan numera sägas prägla hela samhället, från det globala perspektivet ner till minsta lokala detalj – åtminstone så länge det bara handlar om just tänkandet. Praktiken halkar, som så ofta, efter teorin. På senare tid har också idrottens olika uttrycksformer blivit föremål för miljö- och hållbarhetsanalyser. Empirisk forskning på området är hittills begränsad, men i forumets spalter har ändå några aspekter av miljöproblematiken inom idrotten behandlats: arenabyggnade ur ett hållbart stadsplaneperspektiv, golfens miljöeffekter, olympiska spelen och hållbar stadsutveckling. När det gäller idrottens rum och arenor handlar det i inte ringa grad om att överföra miljö- och hållbarhetsbetingade byggnormer från övriga byggsektorer; med andra ord så finns kunskaperna, men tillämpas de? Inte fullt ut, inte i Danmark i alla fall. Det konstateras i en rapport från Lokale- & Anlægsfonden i København, *Energiske faciliteter: Bæredygtig idrætsarkitektur* av arkitekten Vibeke Grupe Larsen, som vi har bitt Karin Book läsa och recensera. I den knappt hundrasidiga, rikligt illustrerade rapporten presenteras en genomgång av idrotten och idrottsanläggningar ur ett hållbarhetsperspektiv. För lite information för den som redan vet något, och otydligt och opedagogiskt för den som inget vet, menar vår recensent, som dock uppskattade läsningen och hittade några användbara checklistor.

Hållbar idrottsarkitektur

Karin Book

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

Vibeke Grupe Larsen

Energiske faciliteter: Bæredygtig idrætsarkitektur

96 sidor, hft., ill.

København: Lokale- & Anlægsfonden
2009 (Lokale- & Anlægsfondens
skriftrække 16 (ISSN 1398-3342))
ISBN 978-87-989966-6-8

Utgivare av den här skriften är danska Lokale- & Anlægsfonden (LoA). Författare är arkitekt MAA Vibeke Grupe Larsen som fick i uppgift av LoA att peka på de utmaningar som finns då hållbara idrottsanläggningar ska skapas.

Boken är snarare en inspirations- och exempelskift än en vetenskaplig text. Jag uppfattar det som påtagligt att den är författad av en arkitekt, både om man ser till estetiskt och språkligt uttryck. Skriften fokuserar på danska förhållanden även om exempel hämtas också från andra länder.

Första ordet på bokens baksida är

”klimatförändringarna”, vilket sannolikt är det

aktuella (och idag även omdebatterade) ämne som

har föranlett att LoA såg det som viktigt att ge ut en skrift med fokus på hållbara idrottsanläggningar. Dock

frtanhåller författaren att hållbarhet innefattar så mycket mer än energi- och naturmiljömässiga aspekter.

Skriften tar, så som jag läser den, sin utgångspunkt i ett antal riktlinjer för vad hållbar och kvalitativt god arkitektur är eller bör vara, och är en redogörelse för vad begreppet hållbarhet inrymmer. God arkitektur är (som definierat i

Akademisk Arkitektforenings miljöpolitik):

- Arkitektoniska lösningar ska skapa positiva tillskott till våra fysiska omgivningar.
- Formspråket ska representera sin egen tid och hålla i framtiden.
- Lösningar ska vara flexibla.
- Konstruktioner ska optimeras.
- Rumsligheter ska fungera i såväl fysiskt, socialt som estetiskt hänseende.
- Byggmaterial bör vara sunda med passande livstid och goda förutsättningar för vacker patinering.
- Byggnaden ska relateras kvalitativt till platsens förutsättningar.

Utifrån dessa punkter skulle det vara möjligt att bygga hållbart. Trots detta konstaterar författaren att det inte finns så många idrottsbyggnader där ett helhetsgrepp på hållbarhet tagits. Detta beror bl a på att det saknas krav, efterfrågan, incitament, erfarenhet, en klar terminologi, pengar och prioritering av hållbart byggande från det offentliga. Detta i ett land (Danmark) som är välkänt i stora världen för hållbar arkitektur.

Efter genomgången av begreppet hållbarhet med dess olika dimensioner, och hur det kan ses i olika kontexter och byggnadssammanhang, följer ett kapitel som just fokuserar på byggnader och resursförbrukning. I detta kapitel görs del en historisk översikt, dels en nutidsbeskrivning där COP15, CO₂ och klimatförändringar omnämns. Detta leder över till det första idrottsfokuserade kapitlet: *Idrottens*

CO₂-avtryck, vilket jag tycker är att reducera idrottens hållbarhetsproblematik. Här pekas en stor utmaning för idrottsanläggningar ut, nämligen motsättningen och balansen mellan energiförbrukning och inomhusklimat. Energiförbrukningen varierar även om man jämför olika typer av idrottsanläggningar. En vanlig sporthall har mycket lägre förbrukning än en ishall eller simhall (p g a behov av kylning respektive uppvärmning). Det danska klimatet skapar därtill ett behov av inomhusanläggningar också för utomhusidrotter på vintern.

Kapitlet därpå heter *Strategier för hållbar planering, programmering, formgivning och användning av idrottsbyggnader*. Här framhålls att det finns ett behov av att genomföra ett förarbete bestående av följande moment:

- Kartläggning av lokalbefolkningens idrottsvanor
- Kartläggning av existerande anläggningar
- Relatera till kunskap om klimatförändringar och deras konsekvenser
- Värdering och prioritering
- Fastså idrottspolitiken

Författaren framhåller också vikten av ett helhetstänkande och föreslår att en checklista ska finnas då nya idrottsfaciliteter byggs eller ändringar ska göras i existerande. Denna checklista utgår från en rad frågor rörande hur närområdet ser ut, vad själva platsen för byggnaden har för egenskaper och hur byggnaden ska utformas.

Därefter följer ett kapitel som innehåller exempel på hur hållbarhet kan tänkas in i nya danska idrottsbyggnader. Exempen representerar olika former som byggnaden kan ha, systemtänkande med syfte att skapa flexibilitet i anläggningen samt omvandlingen av gamla industribyggnader (brownfields) till idrottslokaler. Också i det nästkommande kapitlet (Bud på alternativa och nyskapande helhetslösningar) utgår författaren från samma indelning (form, system, brownfields) för att presentera en rad projekt som befinner sig i planeringsfasen.

I det avslutande kapitlet pekar författaren på nya perspektiv och visioner för hållbarhet inom idrottens anläggningar. Bland annat slår hon fast att vi befinner oss i en tid av stora förändringar vilket påverkar hur olika begrepp och synen på dessa kommer att utvecklas. Synen på energibegreppet, arkitekturbegreppet samt vad idrott och hållbar formgivning är, är under förändring. Detta förutsätter nya sätt att tänka rörande byggnaders beskaffenhet, funktion och estetik.

Jag vet inte riktigt hur jag ska summera mitt intryck av denna skrift. Framställningen och strukturen är lite rörig och oklar. Visst presenteras en hel del relevanta begrepp och perspektiv, men de kommer och går i texten på ett inte helt tydligt sätt. Det finns rikligt med exempel. Dock är det så att dessa exempel, utdrag ur rapporter, checklistor mm ibland presenteras i olikfärgade "boxar", vilket vid en första anblick uppfattas som tilltalande, men snarare är förvirrande. Varför står just det i grön text inom röda kantlinjer?

För den som kan en del om hållbarhet och arbetar med dessa frågor inom byggande och planering är boken för basal. För den som studerar ämnen som berör hållbar utveckling tror jag också att den är för basal. För praktiker och studenter som däremot inte kan så mycket om vad hållbarhet är, eller kan vara, tror jag istället att boken är för ostrukturerad, och därtill för ovetenskaplig för den akademiska studenten. Idrottsvetarstudenten upptäcker nog ganska snabbt att författarens kunskap om idrott är, eller åtminstone förefaller vara, begränsad. Skriften kan säkert väcka tankar och fungera som diskussions- och idéunderlag och den är onekligen småtrevlig. Jag kommer kanske, i min undervisning och forskning, att spinna vidare på checklistor och dylikt som finns i skriften. Dock ser jag inte riktigt vem som är den tänkta målgruppen.

” Trots detta konstaterar författaren att det inte finns så många idrottsbyggnader där ett helhetsgrepp på hållbarhet tagits.

© Karin Book 2010.

Beställ boken från [Lokale- & Anlægsfonden](#) (längst ner på sidan) eller [ladda ner den kostnadsfritt](#).

www.idrottsforum.org | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann